

Gaute Lenvik:

– Viktig å skille mellom samvirkenes roller

Kritikken mot samvirkebasert markedsregulering har spredt seg politisk. Sjefen i Norsk Landbruks-samvirke mener reguleringen fungerer, og oppfordrer til opplyst debatt om norsk landbruks-politikk.

Anders Sandbu
anders.sandbu@bondebladet.no

NORSK LANDBRUKS-SAMVIRKE

Høyre, Frp og Venstre har den siste tida tatt til orde for at det må jobbes for innføring av en alternativ markedsregulering. De ønsker da at noen andre enn Tine og Nortura – «en uavhengig aktør» – skal regulere markedene for melk, kjøtt og egg. Hvilke aktører som i tilfellet kan være aktuelle i så måte, har de ikke noe svar på i dag.

I tillegg tar en nær samlet opposisjon på Stortinget (H, Frp, V, SV og MDG) nå til orde for at Tine ikke bør få bruke Nyt Norge-merket så lenge det er importert i produktene.

Bakteppet for kritikken ligger i det som er blitt betegnet som «melke- og eggmangel» i Norge. I den andre enden finner vi lengre tids opphopning av svinekjøtt og særlig storfekjøtt på Norturas reguleringslagre.

Vi har stilt adm. dir. Gaute Lenvik i Norsk Landbrukssamvirke noen spørsmål i kjølvannet av opposisjonens uttalte misnøye. Norsk Landbrukssamvirke har i alt 19 medlemsorganisasjoner, deriblant Tine og Nortura.

Viser til lovverket

– Hvilke tanker gjør du deg om den misnøyen og kritikken som nå brer seg på Stortinget mot samvirke generelt og samvirkebasert markedsregulering spesielt?

– I omsetningsloven er landbrukssamvirkene gitt et forvaltningsansvar som markedsregulatorer for å sikre bondens avsetning på råvarer og stabile priser i markedet. Bøndene finansierer ordningen gjennom omset-

SYSTEMET FUNGERER: Gaute Lenvik er imponert over at norske melkebønder har klart å ha en stabil forsyning. – Dette er et bevis på at reguleringen fungerer, selv i de mest ekstreme situasjonene, sier direktøren i Norsk Landbrukssamvirke. **FOTO: STIAN EIDE**

ningsavgiften. Tenkningen har vært den samme hele tiden: Samvirkene som markedsaktører kan gjennomføre reguleringen mer effektivt enn en offentlig aktør, skriver Lenvik i en e-post til Bondebladet – og svarer dermed ikke direkte på dette spørsmålet.

Landbruks- og matministeren har hele veien vært klar på at dagens system er velfungerende, og at han ikke ser behov for systemendringer. Seinest 21. januar gikk han igjen ut mot Høyre og Frp. Pollestad mener de to partiene «benytter enhver anledning til å angripe bærebjelkene i den norske landbrukspolitikken.»

– Viktig å skille

Det har heller ikke vært full politisk oppslutning om jordbruksavtalen de siste par åra. Ikke minst mener høyresida at målprisøkningene i jordbruksavtalen for 2022 og 2023 er en hoveddriver bak seinere tids kraftige matprisøkninger i butikk.

– Hvordan mener du samvirkene framover skal forholde seg til, eller posisjonere seg mot, denne type kritikk mot helt

sentrale deler av norsk jordbrukspolitik?

– Det er viktig å skille mellom landbrukssamvirkene som markedsaktører og den forvaltningsoppgaven de er gitt som markedsregulator. Markedsordningene skal være konkurransenøytral, og verken regulator eller bedrifter som ikke er gitt denne rollen, skal ha forde-

” Det er naturlig og ønskelig at landbrukspolitikken er gjenstand for en opplyst debatt Gaute Lenvik

ler eller ulemper av markedsreguleringen. Slik situasjonen er nå, opplever markedsregulator forvaltningsoppgaven som en ulempe, påpeker Lenvik.

Ting tar tid

Samvirkedirektøren minner om at det er lang produksjonstid og store variasjoner i og mellom ulike år i landbruket. Før vi får

en liter melk, må en kalv fødes, være ei kvige, og selv få en kalv.

– Dette er den tiden det tar å avslutte en epidemi med stengte grenser, og for Russland å invadere Ukraina med en påfølgende historisk stor kostnadsvekst og renteøkninger. I tillegg har klimaendringene slått inn med både tørke og flom. Situasjonen beskrives godt i prisindeksen til AgriAnalyse, hvor kostnadene til bonden har økt med om lag 24 prosent fra våren 2021 til våren 2022. I lys av dette, er jeg imponert over at norske melkebønder har klart å ha en stabil forsyning og levere 99 prosent av etterspørselen i det norske markedet. Dette er et bevis på at reguleringen fungerer, selv i de mest ekstreme situasjonene.

Har tillit til politikerne

– Kan det bli en kaotisk sluttbehandling av avtalen til våren der flere partier legger inn forslag om større endringer i avtalen og i dagens system?

– Markedsordningene er en pilar i den norske landbruksmodellen. Omsetningsloven er ikke gjenstand for forhandlinger i jordbruksavtalen. Dette er

Stortinget godt kjent med, og i den videre diskusjonen har jeg tillit til at politikerne klarer å skille mellom oppgaver landbrukssamvirkene er gitt av omsetningsloven, og deres rolle i markedet. Landbrukssamvirkene omsetter for over 80 milliarder kroner i året, og er på linje med de øvrige markedsaktørene helt avhengig av å selge sine produkter i et marked preget av sterk nasjonal og internasjonal konkurranse.

– Hva tror du denne misnøyen bunner i? Er den kun et utslag av ideologi, eller er det også sider ved dagens markedsregulering som bør utbedres eller endres for å bedre håndtere uforutsette forhold som oppstår der ute?

– Landbrukspolitikken er sentral i det norske samfunnet, og det er naturlig og ønskelig at den er gjenstand for en opplyst debatt. I dette ligger også å drøfte hvordan ulike virkemidler kan brukes for å nå de politiske målene innen sektoren, sier Gaute Lenvik.

Vi har også bedt om kommentarer fra Norges Bondelag, men har i skrivende stund ikke fått det.